

وضعیت حقوقی معامله اضطراری در

حقوق ایران و فقه امامیه

www.ketab.ir

تالیف: امیر محمدی

سرشناسه: محمدی، امیر، ۱۳۶۹-

عنوان قراردادی: ایران، قوانین و احکام - Iran. Laws, etc. - عنوان و نام پدیدآور: وضعیت حقوقی معامله اضطراری در حقوق ایران و فقه امامیه/تالیف امیر محمدی، - مشخصات نشر: تهران: انتشارات ماهواره، ۱۴۰۱. - مشخصات ظاهری: ۱۷۲ ص. شابک: ۹-۶۳۰-۲۶۶-۶۲۲-۹۷۸- وضعیت فهرست نویسی: فیپا-یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۵۶-۱۶۰. موضوع: معاملات -- قوانین و مقررات - ایران- Iran -- Law and legislation -- Transactions - معاملات (فقه) - Transactions (Islamic law) - اضطرار (فقه) - (Necessity Islamic law) - اضطرار (Necessity Law) - رده بندی کنگره: KMH۵۸- رده بندی دبویی: ۳۴۶/۵۵۰۲- شماره کتابشناسی ملی: ۸۸۱۴۳۴۹- اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیپا

وضعیت حقوقی معامله اضطراری در حقوق ایران و فقه امامیه

تالیف: امیر محمدی

ناشر مجوز: تهران، ماهواره

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۱

شابک: ۹-۶۳۰-۲۶۶-۶۲۲-۹۷۸

تیراژ: ۱۰۰ جلد

قیمت: ۱۲۰۰۰۰ تومان

تماس با انتشارات: ۰۹۱۹۰۶۲۱۴۱۸ - ۰۲۱۳۳۷۰۱۳۹۹

mahvareh.pub@gmail.com

از شاعران و نویسندگان عزیز در زمینه چاپ آثار خود دعوت می‌شود

به مجموعه انتشارات بین المللی ماهواره بپیوندند.

مسئولیت صحت مطالب و پاسخگویی به شکایت های حقوق مادی و معنوی کتاب

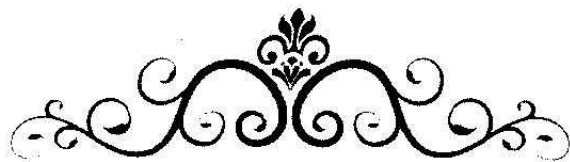
بر عهده نویسنده است.

کلیه حقوق محفوظ است.

مقدمه:

وضعیت اضطراری قراردادی حالتی است که یکی از طرفین قرارداد ممکن است به علت اوضاع و احوال خاص و نیاز مبرم اجتماعی یا شخصی او به تعهدات طرف دیگر، ناچار به انعقاد قرارداد گردد. هر چند امروزه بر اثر گسترش و فراوانی امکانات رفاهی و آسایشی و وجود سازمان‌های امداد رسانی خیریه از موارد اضطرار سنتی کاسته شده است، ولی بر اثر بالا رفتن هزینه زندگی و بوجود آمدن نیازهای مبرم جدید در جامعه امروزه، فشار حالت اضطرار بر اشخاص به مراتب سنگین‌تر و نگران کننده‌تر از نوع سنتی آن شده است. مثلاً اگر در جامعه سنتی و قدیمی دیروز، کسی ناچار به فروش مالی از اموال خود جهت تأمین و تهیه مقداری غذا برای افراد تحت تکفل خود می‌شد، امروزه چنین مواردی در نهایت به کمک و امداد رسانی سازمان‌های خیریه معمولی گردد؛ ولی ممکن است کسی ناچار به فروش خانه مسکونی خود و وسایل اثاثیه موجود در آن، جهت ترخیص فرزند مریض خود از بیمارستان گردد. روشن است که فشار این معامله در شرایط اضطراری با نوع سنتی آن قابل مقایسه نیست. از طرف دیگر با توجه به سرمایه‌های سرگردان در دست بعضی از اشخاص و بحران اقتصادی حاکم بر جامعه، ممکن است از موقعیت مضطر سوء استفاده شود؛ مثلاً خریدار، مال متعلق به فروشنده مضطر را، با توجه به نیازمندی و ناچاری فروشنده، به قیمتی خریداری نماید که عرفاً قیمت قراردادی آن با قیمت بازاری، اختلاف فاحش داشته باشد. در این فرض، که خریدار از وضعیت اضطرار فروشنده سوء استفاده کرده است، چگونه می‌توان طبق قواعد و

اصول حقوقی از مضطر حمایت نمود. بنابراین، با توجه به فشار سنگین موارد معامله سوء استفاده از وضعیت اضطرار بر مضطر و نیز افزایش این نوع معاملات در شرایط بحران اقتصادی امروز جامعه، روشن شدن وضعیت معامله مبتنی بر سوء استفاده از وضعیت اضطرار طرف قرارداد، ضروری است که مورد بررسی قرار بگیرد.

فهرست

عنوان صفحه

فصل اول: مبانی نظری ۱

مبحث اول - مقدمه ۳

مبحث دوم - ادبیات تحقیق ۵

گفتار اول - تعریف و بیان ماهیت اضطراب ۵

مبحث سوم - حد و مرز اضطراب ۱۱

مبحث چهارم - مبانی نظری ۱۴

مبحث پنجم - نظریه علمای اسلام ۳۳

گفتار اول - ادله اباحه فعل اضطرابی ۳۴

گفتار دوم - ادله وجوب فعل اضطرابی جهت حفظ نفس ۳۵

مبحث ششم - عناصر متشکله اضطراب ۳۹

گفتار اول - خطر ۳۹

بند اول-منشأ خطر	۳۹
بند دوم-موضوع خطر	۳۹
بند سوم-ماهیت خطر	۴۰
گفتار دوم- اقدام مضطر	۴۰
مبحث هفتم- تناسب عقلانی بین اقدام مضطر با خطر	۴۱
مبحث هشتم- آثار حقوقی قاعده اضطرار	۴۲

فصل ۲: شرایط تأثیر اضطرار ۶۹

مبحث اول- مقدمه	۷۱
مبحث دوم- تأثیر اضطرار در مسئولیت مدنی	۷۴
مبحث سوم- مصادیق اضطرار	۸۱

فصل ۳: سوء استفاده از وضعیت اضطراری طرف معامله ۹۳

مبحث اول- مقدمه	۹۵
مبحث دوم- مفهوم اضطرار از منظر حقوقدانان	۹۶
مبحث سوم- نقش اضطرار در مسئولیت قراردادی	۱۰۰
مبحث چهارم- یگانگی مفهوم اضطرار و اکراه	۱۰۲
مبحث پنجم- اثر حقوقی اضطرار	۱۰۷
مبحث ششم- اثر حقوقی اضطرار در قوانین ایران	۱۱۶
مبحث هفتم- رویه قضایی در تعهدات ناشی از اضطرار	۱۱۸
مبحث هشتم- نقش اضطرار در مسئولیت ناشی از جرم و شبه جرم	۱۲۲

مبحث نهم - اضطرار و مفاهیم مشابه	۱۲۳
مبحث دهم - اضطرار در دکترین و رویه قضایی	۱۲۶
مبحث یازدهم - اضطرار رافع تقصیر است	۱۳۱
مبحث دوازدهم - مفهوم سوء استفاده از اضطرار و ارکان آن	۱۳۳
مبحث سیزدهم - ارکان و شرایط سوء استفاده از اضطرار	۱۳۴
گفتار اول - فقدان رضایت	۱۳۵
گفتار دوم - فقدان فشار مستقیم بیرونی	۱۳۶
گفتار سوم - ناعادلانه بودن قرارداد	۱۳۶
گفتار چهارم - آگاهی طرف مقابل از وضعیت اضطراری	۱۳۷
گفتار پنجم - ارائه پیشنهاد ناعادلانه از سوی طرف قرارداد	۱۳۸
مبحث چهاردهم - بررسی نظریات در خصوص وضعیت حقوقی قراردادهای ناشی از سوء استفاده از اضطرار	۱۳۹
گفتار اول - صحت	۱۳۹
گفتار دوم - امتناعی بودن حدیث رفع	۱۴۰
گفتار سوم - نظریه عدم نفوذ قرارداد (قابلیت فسخ)	۱۴۲
گفتار چهارم - عدم نفوذ به دلیل توسعه دامنه اکراه	۱۴۳
گفتار پنجم - عدم نفوذ با تنوری غبن	۱۴۶
مبحث پانزدهم - حق تعدیل و فسخ قرارداد	۱۵۰
گفتار اول - حق تعدیل قرارداد	۱۵۲
منابع	۱۵۵